

Finnmark politidistrikt

Postmottak; post.finnmark@politiet.no

Nordkalottfolket på Sametinget

Toril Bakken Kåven

Holmen 81

9518 Alta

Alta 1.2.2023

Høring lokalisering av Statens barnehus Finnmark

Nordkalottfolkets sametingsgruppe har med interesse lest høringsforslaget «Forslag om lokalisering av Statens barnehus i Finnmark» og mener høringsutkastet i større grad kunne vært tydeligere på hvor stor vekt man tillegger de ulike kriteriene.

For Nordkalottfolket er absolutt viktigst at tilbudet som opprettes ivaretar behovene og rettssikkerheten til samisk barn og voksne i sårbare situasjoner. Dette ikke bare i nåsituasjonen, men også for fremtiden. Det betyr at det må være forholdsvis lett og raskt å komme seg til tilbudet samt at det må være lett å rekruttere og beholde den kompetansen som trenges for å være et fullverdig barnehus. Dette gjelder både rene fagprofesjoner og kompetanse i samisk språk og kultur. Ut fra disse kriteriene fremstår Alta med Kirkenes som underavdeling som de beste lokasjonene for å ivareta Statens barnehus oppdrag i Finnmark.

Vi mener også at det er korrekt å definere Alta innenfor det samiske området, som lå som et kriterium i oppdraget fra Justis og beredskapsdepartementet. Hele Finnmark fylke har sterke bånd til samisk kultur og språk, både historisk og i dag. Det er også grunnen til at Sametinget har inkludert nesten hele Finnmark i sin virkemiddelordning for næringsutvikling i samiske områder.

Alta har selv en sterk og tydelig samisk historie, både som sjøsamisk område og som verdde for reindriftens flyttinger. Den stadige økningen i Sametingets manntall i Alta kommune forteller også at Alta er blitt et sentrum for den samiske befolkningen. Dette forsterkes ytterligere ved at man har både videregående tilbud og universitetsutdanning i Alta, noe som i neste omgang gir rekrutteringstilgang til f.eks. Statens barnehus.

Nordkalottfolket mener vi sikrer samiske barn og voksne i sårbare situasjoner samt andre i Finnmark det beste tilbudet ved å lokalisere Statens Barnehus i Alta med Kirkenes som underavdeling.

For øvrig mener Nordkalottfolket at samiske barn og voksne må sikres kort vei til oppfølging og behandling. Dette forventer vi at Statens barnehus i Finnmark vil gjøre gjennom blant annet avtaler og samarbeid med institusjoner som har fagkompetanse som også inkluderer samisk språk og kompetanse. I tillegg forventer vi at Statens barnehus i Finnmark ikke blir det eneste barnehuset med kompetanse innen samisk språk og kultur. Samene er bosatt i hele landet og det må fortsatt arbeides systematisk med å inkludere samisk språk og kulturkompetanse hos barnehusene i resten av landet.

Med hilsen
Nordkalottfolket på Sametinget

(Sign.)
Toril Bakken Kåven
Parlamentarisk leder

Mobil: 92868670 - Mail: toril@nordlysmat.no

Vedlegg 1:

Utsnitt fra Høring - NOU 2020:15 Det handler om Norge – Troms og Finnmark fylkeskommune:

<https://opengov.360online.com/Meetings/TFFK/File/Details/623516.PDF?fileName=Vedtak&fileSize=276144>

Nordmenn, samer og kvener har hatt en utstrakt bruk av utmarka i nord. Bærsanking, innlandsfiske og virke til klær, utstyr og installasjoner har gitt en stor naturkunnskap og verdensbilde knyttet opp til bruk av naturen. Det har også gitt viktige fornybare arbeidsplasser. Utmarksbruk og -høsting er spesielt viktig i distriktene og hos den samiske og kvenske befolkningen.

Å være i naturen er for de fleste avgjørende for bolyst og trivsel i nord. Ferdsl med hest og kjerre, og siden traktor, har vært del av generasjoners utmarkshøsting i nord etter hvert som det ble tilgjengelig. Så kom Motorferdselloven i 1978. Lovverket har vært med å hindre folk i Troms og Finnmark i å utøve sin tradisjonelle utmarkshøsting, og man forventer at utmarkshøstingen og utmarksnæring skal foregå uten bruk av moderne hjelpemidler, stikk i strid med hvordan høsting i hav og sjø praktiseres.

Lovverket kan også sies å være en del av fornorskningen og strukturell diskriminering av samisk og kvensk kultur: ved å nekte folk tilgang til naturområder, har staten sørget for at utmarkshøsting og – næring er nærmest utdøende i nord. Dette vises godt gjennom lovens §4c som fastslår at bærsanking og innlandsfiske regnes ikke som næring, mens dette har vært svært viktig næringsaktivitet og levemåte i nord. Utmarkshøsting og utmarksnæring er i ferd med å dø ut, til tross for at mange har et stort behov og ønske om fortsatt å bruke utmarka. Dette gir ikke bare et tap av noen liter bær og fisk i løpet av året, men gir tap av identitet og tilhørighet til nord. Sanking, jakt og fiske og det å kunne dra i naturen, er for mange en hovedgrunn til å bo i nord.

I en tid hvor pandemier har gitt stor arbeidsledighet og usikkerhet rundt fremtidens selvforsyning, har vi i nord fortsatt en intakt sjølbergingskultur, men som rases av statens strenge begrensning av naturbruken. Samtidig er det nå massiv fraflytting fra nord, med 4000 fraflyttede de siste to årene. Dette er alvorlig og kritisk. Å skape arbeidsplasser er viktig for at folk skal velge nord, men for svært mange er tilgang til naturgoder viktig faktor for å bli værende.

Det haster med å komme opp med tiltak som kan gi bedre livskvalitet og økt fokus på vår nordlige levemåte, så vi ikke mister enda flere innbyggere. Gjennom generasjoner har vi i nord brukt naturen på en så bærekraftig måte at den flere steder fremstår som urørt.

Man har vist i praksis hvordan bruk gir beste form for vern: gjennom sanking, fiske og foredling, følger man med, og tar vare på den naturen man er en del av. Denne sikrer viktig naturkunnskap, og bidrar til fornybare arbeidsplasser og sjølberging i fremtiden. Dette står ofte i sterk konflikt til en tidens naturvernfilosofi, hvor vern betyr å holde mennesker borte fra naturen.

Gjennom å praktisere og motorferdselloven så strengt som staten gjør, nekter staten folk å bruke sine tidligere leve- og høstingsområder, siden man hovedsakelig nektes å kjøre på vidda. Folket har dermed tapt store områder for bruk, og får ikke lengre bruke naturen slik man har gjort i generasjoner. Selv om det finnes et løypenett, er det forsvinnende lite i forhold til den utstrakte bruken som tradisjonelt har funnet sted, og med dagens løyper er det umulig å bygge opp næring eller fortsette den utstrakte utmarkshøstingen som er så viktig for nord.

Kjøretøyene har gjennomgått en rivende utvikling siden motorferdselloven kom, og med digitaliseringen er overvåking og kunnskap rundt naturskader er enklere enn noen gang. Motorferdselloven har aldri hatt en helhetlig revidering, og Troms og Finnmarks befolkning, inkludert samer og kvener, har vært holdt utenfor i utformingen av et lovverk som i aller høyeste grad angår vår kultur og levemåte. Det er vi i nord som er hardest rammet av at regelverket aldri har blitt tilpasset nord.

Utmarksbrukere må gis likeverdige muligheter til å høste av naturen, og skape viktige arbeidsplasser basert på generasjoners sankekultur. Det er viktig å få en helhetlig revidering av motorferdselloven, hvor nordmenn, samer og kveners bærekraftige bruk av utmarka blir hensyntatt, og man bidrar til bolyst og sikrer at vår kultur bevares og videreutvikles.

Vedlegg 2:

Interpellasjon mars 2023:

« Fylkestinget ber fylkesrådet vurdere å starte arbeid og prosess opp mot storting 4 og regjering for å få en helhetlig revidering av motorferdselloven, hvor nordmenn, samer og kveners bærekraftige bruk av utmarka blir hensyntatt, og man bidrar til bolyst og sikrer at vår kultur bevares og videreutvikles.»

Se hele interpellasjonen her:

<https://opengov.360online.com/Meetings/TFFK/File/Details/621582.PDF?fileName=Vedtak&fileSize=225280>

Alta kommune

Oppvekst- og kulturtjenesten
Barn- og ungetjenesten

Politiet

Deres ref:

Vår ref
2022/7387-2

Saksbehandler
Lena Johansen

Dato
24.01.2023

Høringsuttalelse fra Alta kommune - forslag til lokalisering av statens Barnehus i Finnmark

Viser til høring vedrørende lokalisering av Statens barnehus i Finnmark.

Alta er svært positive til at en i høringsutkastet har konkludert og gitt en anbefaling om at Statens barnehus bør legges til Alta. Argumentene i høringsutkastet er godt begrunnet og støttes av Alta kommune. Alta kommune har i høringsprosessen vektlagt det samiske perspektivet, blant annet ved at flere av våre samiske ansatte har bidratt i høringen. Vi har ansatte som er oppvokst i Tana, Karasjok, Kautokeino og Porsanger og har således inngående erfaringer og kjennskap til samisk språk og kultur.

Temaer knyttet til følelser, seksualitet og kropp kan generelt være vanskelig å snakke om for alle barn, unge og voksne, selv om vi har mange verktøy og stor åpenhet om dette i dag. Flere beskriver at det i den samiske kulturen kan være vanskelig å snakke om for eksempel psykiske problemer, overgrep og rus. Bakgrunnen for det kan være sammensatt, både kulturelt og språklig kan det være vanskelig å snakke om temaer som følelser, seksualitet og kropp. Dette kan gjøre at mange samiske barn, unge og voksne kan være mer sårbare i slike saker. For å ivareta sårbare barn, unge og voksne, vil det være viktig å tenke på:

- I små kommuner med lavt innbyggertall vil relasjonell nærhet kunne utgjøre en risikofaktor ved saksbehandling.
- Det er vanskelig å rekruttere godt kvalifiserte fagfolk og kompetansemiljøet blir lite i små kommuner.
- Det kan være krevende å verne om anonymiteten i små kommuner.

Hvorfor bør Statens barnehus etableres i Alta:

- Alta er den største kommunen i Finnmark og derfor også flest saker.
- Det er enklere å verne om anonymitet i en stor kommune, kontra en liten.
- Det er et stort fagmiljø man kan støtte seg på innenfor mange etater, også i forhold til samisk språk- og kulturkompetanse.
- Det bor mange i Alta med samisk språk- og kulturkompetanse.

- Det er lettere å få etablert et godt kvalifisert fagmiljø i Alta enn i de andre kommunene, da det allerede er et godt etablert samisk miljø her.
- Det finnes mange aktiviteter som barn, unge og voksne kan delta på i pauser i forbindelse med avhør på Barnehuset.
- Nærhet til Samisk høgskole i Kautokeino for veiledning, kurs og kompetanseheving om samisk språk og kultur.
- Nærhet til SANKS i Karasjok for bistand
- Nærhet til Helseforetak i Hammerfest og Tromsø for innhenting av kompetanse ved behov.
- Nærhet til Universitetet i Tromsø og Campus Alta for kompetanseheving.

Noen perspektiver i forhold til skole som Alta kommune mener må belyses:

- Ved vurdering av plassering av Statens barnehus i samisk kjerneområde og samisk språkforvaltningsområde er det viktig å bemerke at antallet elever som mottar undervisning i og på samisk er omtrent likt i Alta og Kautokeino kommune. Av saker det vises til i høringsutkastet, der avhør har vært gjennomført på samisk, kan disse barna like gjerne tilhøre Alta kommune som Kautokeino eller Karasjok da vi ikke finner dette spesifisert.
- I høringsutkastet vektlegges det viktigheten av å få kvalifisert personell for å sikre den faglige kompetansen, sammen med språkkompetansen og den kulturelle forståelsen. Høringsutkastet beskriver at Alta har god tilgang på fagpersonell og at Alta som storby i Finnmark innbyr til bosetting for unge i Finnmark. Vi mener at Alta også er attraktiv som kommune å flytte til for høyt utdannet fagpersonell med samisk språkkompetanse, fordi vi tilbyr samisk barnehage og skole med undervisning på samisk til deres barn fra 1.-10. trinn.
- Et vesentlig forhold som vi ikke synes er tilstrekkelig belyst er de sårbare barnas og foreldrenes synlighet. I et mindre samfunn, med kun en fjerdedel av innbyggertallet i forhold til Alta, vil de som kommer og går til Barnehuset være mer synlig enn i en større by. Folk legger ikke merke til om det kommer utenforstående biler eller personell til Alta. I små samfunn kjenner alle hverandre, på godt og vondt. Dette kan bli en belastning for de sårbare barna, foreldre og følgepersonell.

Andre forhold:

- Alternativ til Vold (ATV) et behandlings- og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner er lokalisert i Alta. ATV er kan være en viktig faglig støtte for tverrfaglig arbeid i slike saker.
- Det støttes at lokaliseringen som velges er Alta, da man har absolutt flest saker herfra som følge av at vi er den største kommunen i Finnmark og den kommunen med fortsatt befolkningstilvekst.
- Tjenestetilbudet totalt i Alta tilsvarer kravet om samhandling og tverrfaglighet. Dette gir økt trygghet for rett hjelp til barn og familier.
- Vi har generelt god tilgang på personell med samisk språk- og kulturforståelse i Alta.

Med vennlig hilsen

Alta kommune

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.

Kopi til:

Bjørn Pedersesn

Bjørn-Atle Hansen

Monica Nielsen

Postboks 1403

Kirkebakken 31

Finnmark politidistrikt

Postboks 501
9917 Kirkenes

Nordland politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
22/245222 - 11

Dato:
10.01.2023

Høring- forslag til lokalisering av statens Barnehus i Finnmark

Nordland politidistrikt stiller seg bak forslaget om plassering av statens Barnehus, også den organisatoriske tilhørigheten.

I den grad at det i det samme også legges opp til samme løsning som Nordland med en "satellitt" et annet sted anbefales følgende for at det skal la seg gjøre:

- Sikre at det helsepersonellet som må bidra i opplysning av sakene er i nærheten av "satellitten" – altså at den medisinske delen ivaretas lokalt for å unngå merarbeid relatert til koordinering.
- At det i alle utlysningstekster for psykologspesialist og rådgiver, altså de som må reise som en del av arbeidet, opplyses om at stillingen medfører en del reiser. Dette må avklares før ansettelse for å motvirke unødig slitasjen (HMS) gjennom uventet arbeidssituasjon. En satellitt vil kreve en betydelig større andel koordinering enn ved å opprette kun én lokasjon.

Med hilsen

Finn Erik Rødsand

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Nordland politidistrikt

Post: Postboks 1023, 8001 BODØ
E-post: post.nordland@politiet.no

Tlf: (+47) 75 58 90 00

Org. nr: 983999999
www.politiet.no

Høringssvar fra Guovdageainnu suohkan – Kautokeino kommune

Høringssvar på lokalisering av Statens barnehus Finnmark, 13.01.2023.

Guovdageainnu suohkan – Kautokeino kommune støtter avgjørelsen om at det er behov for et barnehus i Finnmark, med et hovedsete og en underavdeling. Kommunen støtter videre forslaget om at disse fysisk bør plasseres både i Øst- og Vest-Finnmark.

Det fremgår i bestilling fra Justis- og beredskapsdepartementet at Statens Barnehus i Finnmark skal overta det nasjonale ansvaret for tilrettelagte avhør av samisktalende barn og sårbare voksne fra barnehuset i Tromsø.

Det fremgår i oppdragsbrevet fra departementet følgende: «Statens barnehus opprettes i Finnmark politidistrikt, lokalisert i det samiske kjerneområdet».

Prosjektgruppen har konkludert med at «samisk kjerneområde» ikke er et begrep som benyttes i dag og dokumenterer sin konklusjon med at det fra Sametingets side er ønskelig å unngå videre bruk av dette begrepet. Med denne konklusjonen mener de at det er åpnet for å etablere Statens barnehus i hele Finnmark.

Sametinget har i et innlegg på sin hjemmeside uttalt følgende, sitat:

«Samisk kjerneområde er et begrep som brukes om de områdene der samisk språk ofte er majoritetsspråk, og der samisk kultur og levesett står sterkt og sentralt i samfunnet. I Sametingets arbeid er ikke kjerneområder en vedtatt kategori, men er noe som forstås i samfunnet.

Finnmark politidistrikt har hatt en prosjektgruppe som har arbeidet med å foreslå lokalisering av Statens barnehus i Finnmark. Sametinget har hatt møte med denne prosjektgruppa, hvor vi har kommunisert nettopp at begrepet ikke er en vedtatt kategori av Sametinget. Vi har ikke tatt stilling til lokaliseringen i dialogen vår med prosjektgruppa. Derimot har vi ettertrykkelig trukket frem viktigheten av at tilbudet må være tilpasset og tilgjengelig for samiske barn.

Det har blant annet vært viktig for oss at det må være et sted der det er god tilgjengelighet for å kunne bruke samisk språk, og en god forståelse for at barnet har samisk kultur og bakgrunn. Det er derfor viktig med et relevant samisk miljø med fagkompetanse der samisk barnehus skal etableres. (hopp i sitatet)

For oss er det innlysende at den eneste løsningen for å sikre et forsvarlig samisk fagmiljø med samisk språk og kultur kompetanse, er ved å legge barnehuset til en av de samiske språkforvaltningskommunene. (hopp i sitatet)

De samiske barna fortjener å bli møtt og forstått på deres eget språk, og med fagpersonell som forstår deres kultur og samiske bakgrunn.» sitat slutt.

Dette viser at prosjektgruppen har tillagt Sametinget en mening om begrepet «samisk kjerneområde» som Sametinget ikke står for.

I handlingsplan «Frihet fra vold» Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024 er det for første gang tatt med et eget kapittel som omhandler den samiske befolkningen. Innsatsområde 4: Bedre forebygging og bekjempelse av vold og overgrep i samiske samfunn.

I kapittelet er det forslått flere tiltak og et av tiltakene omhandler barnehus for samiske barn.

Tiltak 66 i planen:

«Vurdere å etablere et eget barnehusstilbud særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde. Det gjøres et arbeid for å styrke samisk språk ved behandling av saker der samiske barn har vært utsatt for vold eller overgrep. Statens barnehus Tromsø er i den forbindelse gitt et ansvar. Det er også tilgang på nordsamiske politiavhørere i Finnmark. I 2018 ble det etablert en underavdeling av Statens barnehus Tromsø, i Kirkenes. NOVA skal i sin pågående evaluering av kapasitet og kompetanse ved Statens barnehus, også inkludere et urfolksperspektiv. NOVAs rapport vil danne grunnlag for en vurdering av tilbudet til samiske barn. Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD»

I Statsbudsjettet for 2021 ble det vedtatt å etablere et eget barnehus for samisk barn og det ble avsatt 5 mill. I en pressemelding fra justisdepartementet ble det skrevet blant annet:

«For å sikre et likeverdig hjelpetilbud til den samiske befolkningen, er det behov for å innarbeide samisk språk- og kulturkompetanse i tjenestene. For å sikre at samiske barn får et tilbud tilpasset eget språk og kultur, vil regjeringen etablere et eget barnehus særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde».

Oppdragsbrevet fra departementet er veldig tydelig på at lokalisering skal være i samisk kjerneområde, dette betyr at barnehuset skal lokaliseres i enten Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Nesseby eller Tana. For oss synes det derfor uforståelig at Finnmark politidistrikt bare kan overse denne tydelige bestillingen.

Hvis det skal være reelt at samiske barn skal få et tilbud tilpasset eget språk og kultur så er det kun samiske kjerneområdet som reelt kan ivareta dette. Vår erfaring er at tilbudet ellers vil være kommunikasjon gjennom tolk, og kommunikasjon via tolk er aldri det samme som samtaler på eget språk. Det vil ikke være til det beste for samiske barn å kommunisere via en tolk, og rettsikkerheten for samiske barn og de samiskspråklige sårbare voksne, vil ikke være ivaretatt.

Prosjektgruppen har vektlagt reisetid som en viktig faktor i anbefaling av lokalisering. Vi ser det på en annen måte, Alta har flyplass og det tar kun 30 minutter til barnehus i Tromsø eller Kirkenes med rett/norsk språktilbud, mens barn fra vår kommune må kjøre bil i 1,5 time og får kanskje likevel ikke et tilbud på eget språk.

Videre har prosjektgruppen vektlagt antall avhør av barn, dette anser vi ikke som vesentlig ved fastsettelse av lokalisering av barnehuset. Hensynet til det enkelte barn, med samisk som morsmål, sitt beste, og dets rettsikkerhet, må være avgjørende, og ikke antallet.

Norske barn fra Alta har allerede et eksisterende tilbud i Tromsø eller Kirkenes i motsetning til samiske barn. Videre kan Kautokeino kommune, som er en tospråklig kommune, også ivareta rettsikkerheten for norsktalende barn.

Kautokeino kommune har den samiske språk og kulturkompetansen som vil stå sentralt i etableringen av ett samisk barnehus.

Kautokeino kommune er den kommunen med flest nord-samiske innbyggere. 95% av innbyggerne er samisktalende. Undervisning på grunnskolen foregår hovedsakelig på nord-samisk og alle barnehagene er samiskspråklige barnehager.

Kautokeino kommune tar våren 2023 i bruk en ny grunnskole, det bygges ny samisk videregående skole samlokalisert med Beaivvaš Sámi teater og vi har den samiske høyskolen. Videre starter bygging av et nytt politihus denne sommeren som vil stå ferdig om omtrent ett år.

Kautokeino kommune har samiskspråklige psykologer, leger, sosionomer, jurister, tannlege og barnevern. Vedkommende som utfører avhør av barn er for tiden lokalisert i Alta men er opprinnelig fra Kautokeino, og kjenner derfor samisk språk og kultur godt.

Med andre ord har Kautokeino kommune et godt forankret, sterkt og naturlig, samisk lokal samfunn.

Hvis barnehuset blir lokalisert i Kautokeino vil det kunne medføre at flere unge her i Kautokeino velger utdanning for å kvalifisere seg til jobb i et barnehus. Det vil også være mulig å kunne lage avtaler om ambulerende barneleger til Kautokeino, på lik linje med andre kommunene.

Kautokeino kommune ser på plassering av samisk barnehus i Kautokeino som det beste alternativet for å ivareta samiske barn, og samiske sårbare voksne, sitt beste og rettsikkerheten til de involverte.

Kautokeino 13.01.2023.

Høringssvar ang. lokalisering av Statens barnehus Finnmark fra Alternativ til Vold Finnmark

1. Ivaretar kriteriene som er lagt til grunn formålet og rammene som er gitt for etablering av Statens barnehus Finnmark?

ATV Finnmark ser ingen vesentlige momenter som ikke er belyst om kriterier for etablering av et barnehus i Finnmark.

2. Er det vesentlige forhold som ikke er tilstrekkelig belyst ved de stedene som er vurdert for lokalisering av Statens barnehus Finnmark?

Til tross for at ATV Finnmark har forståelse for at kriteriene som er gjennomgått peker på Alta som best hovedsete, er det allikevel knyttet noe bekymring for at barnehuset kan bli lite synlig og kjent i de mindre samiske kommunene i Finnmark. Etter flere politisaker med seksuelle overgrep mot mindreårige, etterlyses det fra samfunnene mer fokus og informasjon om fenomenet. I så måte er det mulig at et barnehus lokalisert i kommunen ville hatt en forebyggende og informerende effekt. En annen måte å ivareta dette behovet på kan være ved at barnehuset organisatorisk legger opp driften med utekontor/tilstedeværelse lokalisert i de aktuelle kommunene. ATV Finnmark har for øvrig god erfaring med en slik modell, hvor vi har hovedkontor i Alta og utekontorer i Kirkenes, Karasjok og Kautokeino.

Det er kjent fra øvrige klinikker i Finnmark at vertskommunene har flere brukere enn de andre kommunene. Dette handler trolig ikke bare om kortere reisevei, men også om samarbeidet som naturlig oppstår mellom instanser som er fysisk nærme hverandre. Forhåpentligvis unngås en slik skjevfordeling for Barnehuset Finnmark.

Det er trolig lettere å ansette helsefaglig personale i Alta, samtidig som det er mulig at samiske helsepersonell ikke søker seg dit fordi de ønsker å jobbe i sin hjemkommune.

ATV Finnmark ser frem til opprettelsen av Barnehuset i Finnmark, og håper på et fruktbart samarbeid fremover.

Mvh,

Sigmund Elgarøy

Kontorleder

Alternativ til vold, Finnmark

FINNMARK POLITIDISTRIKT
Postboks 501
9917 KIRKENES

Deres ref:

Vår ref:
2022/4404-2

Saksbehandler:
Harald Gunnar Sunde

Dato:

23.01.2023

Høring- forslag til lokalisering av statens Barnehus i Finnmark

Finnmarkssykehuset støtter opprettelse av statens barnehus i Finnmark og ser at det er særskilt viktig at samiske barn blir godt ivaretatt i et slikt barnehus. Finnmarkssykehuset har forståelse for det som sies i utredningen - om at politiet ønsker å legge barnehuset et sted som minimaliserer reisebelastning og -kostnader, men vi tar ikke stilling til hvor et slikt barnehus bør etableres.

Finnmarkssykehuset er positiv til å sørge for barnelegedekning til barnehuset forutsatt tilføring av økonomiske midler. Hvis også barnehuset i Kirkenes skal betjenes av barneavdelingen ved Hammerfest sykehus vil dette kreve ytterligere midler.

Hilsen
Finnmarkssykehuset HF

Harald Gunnar Sunde
Medisinsk fagsjef
Finnmarkssykehuset

Dokumentet er godkjent elektronisk, og kan være uten underskrift

From: Katrine Gran <kattgra@gmail.com>

Sent: onsdag 14. desember 2022 13:06:30

To: Postmottak Finnmark politidistrikt

Subject: barnas hus lakselv

hei!

uttaler med som privatperson, jeg jobber med barn og unge i regi av Den Norske kirke og Misjonssambandet.

Jeg mener Lakselv er en god plassering av følgende grunner:

- midt i Finnmark
- en pålitelig flyplass med direktefly Oslo
- politistasjon
- god legedekning
- samarbeid med BUP som ambulerer hit
- 3-språklig kommune (norsk, kvensk, samisk)
- barnevern
- helsestasjon som tilbyr foreldreveiledning
- utlyst prosjektstilling for 'trygge barn'
- sikkert mer jeg ikke kommer på!

mvh

katrine gran andersen

lakselv

Saksfremlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet		02.02.2023

Høringsuttalelse - lokalisering av statens barnehus i Finnmark

Ordførerens innstilling

Høringsuttalelse om lokalisering av Statens barnehus i Finnmark

Barnehus er et tilbud til barn og pårørende som møter rettsvesenet etter å ha blitt utsatt for vold og overgrep. Under justisminister Knut Storberget ble det etablert elleve barnehus som et landsdekkende tilbud. Barnehusenes oppgave er å kunne gi barn som utsettes for vold og seksuelle overgrep et godt og helhetlig hjelpe- og behandlingstilbud. Grundig evaluering av Oslo Met i 2021 viser at dette har det vært behov for.

Men det har manglet et eget samisk barnehus, og samiske barn og pårørende har ikke fått den hjelp og behandling som de har hatt behov for. Derfor skal det nå opprettes et eget Statens barnehus i Finnmark med et særskilt ansvar for å ivareta det samiske perspektivet. Det synes formannskapet i Tana er svært positivt.

Formannskapet viser videre til høringsforslag fra Finnmark politidistrikt om lokalisering av Statens barnehus i Finnmark.

Formannskapet i Tana foreslår et alternativ til politidistriktets forslag som innebærer at man 1) etablerer et samisk barnehus i Tana, og 2) hovedavdeling for alle barn i Finnmark i Kirkenes

Et samisk barnehus i Finnmark må lokaliseres til forvaltningsområdet for samisk språk

Formannskapet i Tana er svært overrasket over at Finnmark politidistrikt har sett bort fra den soleklare føringen fra departementet om at barnehuset skal lokaliseres til det samiske kjerneområdet. Selv om begrepet «samisk kjerneområde» ikke har en formell geografisk avgrensning, så virker politidistriktets tilnærming til dette begrepet påfallende teoretisk. I Finnmark er det fem kommuner der samisk enten er majoritetsspråk eller likestilt med norsk; reelt og formelt. Formelt er dette slått fast ved at kommunene Nesseby, Tana, Karasjok, Kautokeino og Porsanger inngår i det samiske språkforvaltningsområdet. I disse kommunene har innbyggerne rett til å bruke samisk i møte med offentlige myndigheter og tjenester.

Kommunene har dessuten særskilte forpliktelser med tanke på å gi samiskspråklige tjenester, ikke minst når det gjelder opplæring.

Formannskapet i Tana forutsetter derfor at politidistriktet følger opp departementets pålegg om at et barnehus med særskilt ansvar for samisk språk skal legges til det samiske kjerneområdet, forstått som en av kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. I tillegg til at formannskapet mener dette er den korrekte forståelsen av departementets oppdrag, vil vi i tillegg anføre to prinsipielle poeng:

1. En forutsetning for å ivareta barnets beste er at barnet kan møtes på sitt eget språk. I de samiske kommunene har man bedre forutsetninger for å kunne rekruttere samiskspråklige fagfolk til de ulike profesjonene som inngår i barnehusets arbeid. Her kan man ikke bare vurdere hvilke ressurser man har tilgjengelig her og nå, men hvordan man over tid evner å rekruttere samiskspråklige fagfolk ved utlysning av nye stillinger og skaffe vikarer ved korttidsfravær.
2. Dersom det samiske språkforvaltningsområdet skal sikre reell likestilling mellom norsk og samisk språk, så må også staten bidra med institusjoner, ressurser og stillinger inn i det geografiske området. Formannskapet i Tana er skeptisk til en utvikling i retning av at ressurser og arbeidsoppgaver som krever samisk språkkompetanse sentraliseres ut av det samiske språkforvaltningsområdet. Beslutningen om å legge ny lagmannsrett til Alta uten rettssted (så langt) i en samisk kommune i Øst-Finnmark og Sametingets satsing på gratis samisk barnehageplasser utenfor tiltakssonen er to aktuelle eksempler på det. Hvis denne samiske *brain drain* får fortsette så vil Finnmark politidistrikt på sikt få rett i at man ikke har noe samisk kjerneområde, fordi den samiske språkkompetansen vil være spredt tynt utover landet. Det er derfor svært viktig at ulike statlige etater støtter forvaltningskommunenes arbeid med å legge arbeidsoppgaver som krever samiskkompetanse hit. Med et større samiskspråklig arbeidsmarked, så vil det også kunne bidra til å lette rekrutteringsarbeidet både for kommunale og statlige aktører i språkforvaltningsområdet. Det vil ikke minst gagne det totale tjenestetilbudet overfor samiske barn.

Et samisk barnehus i Finnmark bør lokaliseres til Tana

Tana vil av solide grunner være en ideell plassering for det fremtidige samiske barnehuset i Finnmark.

I kommunen ligger i dag en rekke institusjoner som gir tilbud til den samiske befolkning.

Indre og Øst-Finnmark tingrett er landets eneste domstol med samisk som hovedspråk og som har ansatte med spisskompetanse innen samisk juridisk tematikk og terminologi.

Tana kommune har også et meget oppegående barnevern sammen med vår samiske nabokommune Nesseby. Denne tjenesten bygges nå videre ut i et samarbeid med Båtsfjord og Berlevåg. Tana er vertskommune. Antallet ansatte med høy barnefaglig kompetanse vil fra 2023 være 7-8 personer.

Finnmarkssykehuset har distriktssenter for psykiatri (DPS) i Tana. Senteret har over flere tiår bygd opp solid kompetanse innen psykiatri både for barn/barnefamilier og voksne.

Tana har nytt politihus bemannet med høyt kvalifisert personell som har god erfaring med problematikk knyttet til det samiske samfunn, herunder språk, kultur og familieforhold. Vår nærhet til den politi- og barnefaglige ledelse ved Finnmark politidistrikt i Sør-Varanger vil også være av betydning å ha, særlig i kompliserte saker som gjelder samiske barn.

Tana har god legedekning, flere med lang praksis på sykehus og som fastleger. Flere sykepleiere, helsesykepleiere og helsepersonell er samisktalende. Kommunen har i tillegg et av de aller mest moderne tannklinikker i landet, noe som gjør det mulig for spesialist å utføre tannundersøkelser.

Tana kommunes samiske språksenter har erfarne og godt kvalifiserte medarbeidere som benyttes ved tolketjenester, skriftlige oversettingsarbeider og språkkurs i samisk på ulike nivå. Dette foregår både lokalt og i fylket for øvrig. Språksenteret er en ressurs som et samisk barnehus kan gjøre seg god nytte av. Også fra andre fagmiljø i kommunen drives oversettingsarbeider og fjernundervisning i samisk. Mange har derfor lang erfaring med samarbeid i nettverk og praktisering utenfor egen kommune og det samiske kjerneområdet.

For tilsatte ved barnehuset og tilknyttede institusjoner som ønsker samisk opplæring for sine barn, kan Tana tilby samisk barnehage. Kommunen har også en egen sameskole fra 1. til 10. trinn, der undervisningen gis på samisk. Ved de andre grunnskolene tilbys undervisning i samisk som andrespråk.

Tana vil derfor samlet sett kunne gi barna som har vært utsatt for vold og andre typer overgrep meget god hjelp og behandling.

Formannskapet i Tana vil henstille Finnmark politidistrikt om å lokalisere samisk barnehus til Tana.

Hovedkontoret for Statens barnehus bør legges til Kirkenes

Formannskapet i Tana mener at Statens barnehus i Finnmark bør ha Kirkenes som hovedkontor med begrunnelse i at dette har vært underavdeling av barnehuset i Troms, og dermed forutsettes å ha en grunnkompetanse på plass. Kirkenes har både sykehus og andre spesialiserte helsetilbud som understøtter en slik lokalisering.

Saksopplysninger

Finnmark politidistrikt har 14. desember 2022 sendt på høring forslag om lokalisering av Statens barnehus Finnmark

Vurdering

Originalspråk:

Ášši/Sak 007/23

Sametingsrádet – plenumsaker

Etablering av Statens Barnehus i Finnmark

Arkivsaknr.

22/3739

Saksframlegg

Statens Barnehus er et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger anmeldelse. Tilbudet gis også til voksne med psykisk utviklingshemming. Statens barnehus gir også råd og veiledning til privatpersoner og offentlige instanser i anonyme saker som er uavklarte. Barn som besøker barnehuset, skal få en koordinert og god oppfølging med involvert fagpersonell samlet på ett sted. Barnehuset skal tilrettelegge for avhør og medisinske undersøkelser og ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretattlig samhandling.

I dag er det etablert 11 barnehus i Norge. Barnehuset i Tromsø har hatt ansvar for tilbud til samiske barn. De er etablert en underavdeling i Kirkenes, som har vært i drift siden 2018. I regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2021-2024, er ett av tiltakene å vurdere å etablere et eget barnehusstilbud særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde.

I august 2021 lanserte Regjeringen handlingsplanen «Frihet fra vold» hvor et av tiltakene var å etablere et eget barnehus særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde. I statsbudsjettet 2022 ble et bevilget 5 millioner til å opprette et barnehus i samiske kjerneområder. I «Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2022» sto følgende tekst om forslaget:

«Barnehus i samiske kjerneområder

Det er de siste årene avdekket alvorlige saker om vold og overgrep i samiske områder, og for første gang inneholder handlingsplanen mot vold i nære relasjoner derfor et eget kapittel om vold og overgrep i samiske samfunn. Arbeidet for å forebygge og bekjempe vold og overgrep i samiske samfunn må sees i sammenheng med det generelle arbeidet mot vold og overgrep, men også i lys av pågående initiativer for å fremme samisk språk og kultur og med øvrig arbeid som skal bidra til å styrke den gjensidige tilliten mellom norske myndigheter og den samiske befolkningen. For å sikre et likeverdig hjelpetilbud, er det behov for å innarbeide samisk språk- og kulturkompetanse, i alle sektorer og på alle nivåer, i det allerede eksisterende hjelpetilbudet. Vold og overgrep er en

utfordring som må løses i fellesskap mellom det samiske samfunnet og norske myndigheter.

Regjeringen foreslår å bevilge 5 mill. kroner til å etablere et eget barnehustilbud særlig tilrettelagt for barn i samiske kjerneområder i 2022.»

Finnmark politidistrikt fikk i 2022 i oppdrag fra Politidirektoratet å etablere Statens barnehus i det samiske kjerneområdet i Finnmark. I oppdraget er det presisert at etableringen av et barnehustilbud i det samiske kjerneområdet skal inkludere alle barn og særlig sårbare voksne bosatt i Finnmark, uavhengig av urfolkstilknytning. Som følge av dette vil Finnmark politidistrikt overta ansvaret fra Troms politidistrikt for Statens barnehus Tromsø sin underavdeling i Kirkenes. Finnmark politidistrikt skal med dette etablere et selvstendig Statens barnehus bestående av ett «hovedhus» med en underavdeling. Det nasjonale ansvaret for tilrettelagte avhør for samisktalende barn og sårbare voksne overføres dermed til Statens Barnehus Finnmark. I oppdraget ble det presisert at Finnmark politidistrikt skulle sikre dialog og samarbeid med aktuelle interessenter ved etableringen av Statens barnehus, deriblant Sametinget.

Arbeidsgruppa i Finnmark politidistrikt ba om møte med Sametinget i brev av 15.06.2022 for å avklare innholdet i begrepet: samiske kjerneområder. I møte med arbeidsgruppa fra Finnmark politidistrikt fremholdt Sametinget at begrepet samisk kjerneområde ikke brukes av Sametinget, men at det er nødvendig å gjøre en vurdering hvordan og hvor samisk kultur, språk og barnefaglig kompetanse best kan ivaretas.

I desember 2022 leverte arbeidsgruppa ved Finnmark politidistrikt sin rapport, hvor de anbefalte at Statens Barnehus i Finnmark etableres med hovedkontor i Alta og underavdeling i Kirkenes. I rapporten er det gjort en vurdering basert på fagmiljø, helseundersøkelser, tverrfaglig kompetanse, antall avhør, reise og infrastruktur og samiske barn og særlig sårbare voksne. I vurderingen i punktet: samiske barn og særlig sårbare voksne er det oppsummert at rekruttering av samisk kompetanse er et helt sentralt aspekt for å ivareta hensikten med etableringen av Statens Barnehus i Finnmark.

Antall avhør, sammen med reise og infrastruktur er gitt avgjørende vekt i vurderingen. Høyere befolkningstall og høyere antall avhør i Vest- Finnmark er trukket frem som et moment for lokalisering i Alta. Flyforbindelse til Alta og Kirkenes er også et avgjørende moment for arbeidsgruppas konklusjon.

Vurdering

I oppdragsbrev fra Justisdepartementet sies det at etablering av Statens Barnehus i Finnmark skal være lokalisert i det samiske kjerneområdet. Samisk kjerneområde er ikke vedtatt i Sametinget som et geografisk område, selv om det i det daglige språket er forstått som kommunene i indre Finnmark.

Sametingsrådet anser at det er klart av oppdragsbrevet at intensjonen med opprettelsen er å sikre et tilbud til samiske barn med samisk språk og kulturkompetanse i tillegg til den faglige barnekompetansen innenfor vold og overgrep. Det kommer tydelig frem i oppdragsbrev fra regjeringen til Politidirektoratet, hvor det står: «Bakgrunnen for etableringen er å sikre at samiske barn utsatt for vold og overgrep får et tilbud tilpasset eget språk og kultur.» Sametingsrådet legger med dette som utgangspunkt til grunn at hensynet til de samiske barna i Finnmark vil vektlegges ved etableringen av institusjonen, inkludert ved valg av lokalisering.

I møte med arbeidsgruppa fra Finnmark politidistrikt var Sametinget tydelig på at det er disse forholdene som må være avgjørende i denne saken. Sametinget pekte ikke på en konkret lokalisering på dette stadium i prosessen.

I arbeidsgruppas rapport er ikke vurderingen av kompetanse i samisk språk og kultur sammenholdt med barnefaglig kompetanse tilstrekkelig utredet. I forvaltningsområdet for samisk språk vil det være enklest å innfri krav om samisk språk og kultur. I rapporten står det: «Prosjektgruppen ser at det av hensyn til det samiske isolert sett kunne være ønskelig og hensiktsmessig at barnehuset lokaliseres til en av kommunene i det samiske språkforvaltningsområdet. Samtidig utgjør antall tilrettelagte avhør som tas på samisk i løpet av et år en veldig liten andel av det totale antallet.»

Sametingsrådet er enig med arbeidsgruppa om at for å innfri kravene om samisk språk og kulturkompetanse vil være helt naturlig å lokalisere Statens Barnehus til forvaltningsområdet. Med tanke på bakgrunnen for opprettelsen og de vedtak som er gjort i Stortinget, mener Sametinget at hensynet til det samiske må vektlegges høyest i valg av lokalisering..

Rapporten vurderer lokalisering i kommunene Alta, Hammerfest, Vadsø, Sør-Varanger, Nesseby, Porsanger, Tana, Karasjok og Kautokeino. For kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er det vurdert slik:

- Tana – antall avhør i perioden 2017-2022, kjøretid og manglende flyplass er vurdert. Det er ikke tilstedeværende eller ambulerende barnelege. Indre og Østre Finnmark tingrett ligger i Tana. Det samme gjør Nasjonalt samisk kompetansesenter som bistår familievern, kommunalt og statlig barnevern og krisesentre. (NASÁG/ NASAK.)
- Nesseby – antall avhør i perioden 2017-2022, kjøretid og manglende flyplass er vurdert. Det er ikke tilstedeværende eller ambulerende barnelege.
- Porsanger – antall avhør i perioden 2017-2022, kjøretid og beliggenhet for flyplass er vurdert. Flyplassen har kun flyruter ut av Finnmark, og ingen forbindelse fra andre flyplasser i Finnmark. Det er ikke etablert ordning med barnelege i Porsanger.
- Kautokeino – antall avhør i perioden 2017- 2022, kjøretid og manglende flyplass er vurdert. Det er ikke tilstedeværende eller ambulerende barnelege. Samisk høgskole har samisk utdanningstilbud innen blant annet helse og omsorgsfag og samisk språk og kultur. Støttesenteret for kriminalitetsutsatte er til stede i Kautokeino med samisktalende.
- Karasjok – Antall avhør i perioden 2017- 2022, kjøretid og manglende flyplass er vurdert. Det er etablert en rekke relevante samiske fagmiljøer som et barnehus vil kunne dra nytte av og samarbeide med. Sámi Klinihkka i Karasjok har tilbud om ambulerende barnelege fra Hammerfest/UNN.

I vurderingene fra arbeidsgruppa er kjøretid beregnet med utgangspunkt i Vest- Finnmark.

Etter Sametingsrådets vurdering skiller Karasjok kommune seg klart ut som best egnet til å kunne tilby samiske barn et barnefaglig og språk og kulturtilpasset tilbud. Allerede eksisterende barnefaglige institusjoner med samisk språk og kulturkompetanse er i Karasjok. Det er mulig å ha tilgang til barnelege for medisinske undersøkelser i Statens Barnehus.

Nasjonalt samisk kompetansesenter som bistår familievern, kommunalt barnevern, statlig barnevern og krisesentre om samiske forhold er lokalisert i Karasjok. Det samme er Sámi klinihkka, som tilbyr

spesialisthelsetjenestetilbud innenfor somatikk, psykisk helsevern og rusbehandling. Begge disse institusjonene vil kunne tilby et relevant fagmiljø og tilbud til ansatte og brukere av Statens Barnehus, kombinert med samisk språk og kultur.

Arbeidsgruppa har i sin rapport gjort samme vurdering, men lar kjøretid fra Vest-Finnmark være utslagsgivende. Dette er beskrevet slik i rapporten: «Karasjok har tilgang på ambulerende barnelege og har også flere samiske helsefaglige miljøer som er relevante for barnehuset som taler for lokalisering dit.

Prosjektgruppen finner det likevel vanskelig å forsvare at tilnærmet alle brukere av barnehusets tilbud ville måtte tilbringe en vesentlig økt kjøretid i bil ved etablering i Karasjok eller Kautokeino. Lokalisering til disse stedene vil ikke tilfredsstille kravet om at tilbudet skal opprettholdes med samme kvalitet som i dag.»

Sametingsrådets vurdering er at en lokalisering av Statens Barnehus i Karasjok vil kunne fylle både krav til barnefaglig kompetanse, samt samisk språk og kulturkompetanse. Argumentene om mindre antall avhør i Indre Finnmark kan ikke være utslagsgivende, gitt Stortingets bestilling av et barnehus som ivaretar tilbudet til samiske barn i samiske kjerneområder. Den samiske befolkning er en minoritet i forhold til majoritetsbefolkningen og følgelig vil antall avhør også være færre. Det er verdt å merke seg at logistikk ikke har hindret andre institusjoner som behandler barn å etablere seg i Karasjok.

Staten har et menneskerettslig ansvar for å trygge samiske barn mot vold og overgrep. Det vil kunne best løses gjennom en lokalisering i Karasjok.

Sametingsrådet avgir høring til Finnmark politidistrikt i denne saken. Sametinget er også særskilt nevnt i oppdraget som en institusjon som skal innlemmes i prosessen med lokalisering av Barnehuset. Sametingsrådet vil derfor be om konsultasjoner med Regjeringen i saken.

Sametingsrådet – plenumsaker - 007/23

Vedtak:

Sametingsrådets innstilling:

Sametinget viser til at Staten har et menneskerettslig ansvar for å trygge samiske barn mot vold og overgrep. Sametinget viser også til at bakgrunnen for å opprette et Statens barnehus i Finnmark er å sikre et barnehusstilbud særlig tilrettelagt for samiske barn. Tiltaket i statsbudsjettet 2022 har bakgrunn i handlingsplanen «Frihet fra vold» og et av tiltakene for å bedre forebygging og bekjempelse av vold og overgrep i samiske samfunn. Sametinget mener derfor at hensynet til samisk språk og kultur må være det utslagsgivende ved valg av lokalisering.

Sametinget er opptatt av at Statens barnehus i Finnmark skal være et tilbud, hvor krav om hensynet til barnets beste og rettssikkerhet er oppfylt. Sametinget har vurdert de ulike alternativene og hensynene som er vektlagt i oppdraget til Finnmark politidistrikt og anbefalingene fra arbeidsgruppa ved Finnmark politidistrikt. Sametinget mener at barnehuset må lokaliseres til forvaltningsområdet for samisk språk, for å kunne oppfylle kravet om kompetanse i samisk språk og kultur og tilrettelegging for samiske barn. God barnefaglig kompetanse innenfor vold og overgrep mot barn er også helt nødvendig.

I rapporten fra arbeidsgruppa er de forskjellige kommunene i forvaltningsområdet bl.a. vurdert ut fra fagmiljøer som er etablert i nærheten, og spesielt tilgangen til barnelege. Av de vurderte

kommunene er Karasjok vurdert til å ha den beste tilgangen på relevante fagmiljø.

Sametinget er enig i denne vurderingen, og ber om at Statens Barnehus blir lokalisert til Karasjok for å kunne fylle både krav til barnefaglig kompetanse, samt samisk språk og kulturkompetanse. Argumentene om mindre antall avhør i Indre Finnmark kan ikke være utslagsgivende. Den samiske befolkning er en minoritet i forhold til majoritetsbefolkningen og følgelig vil antall avhør også være færre. Det er verdt å merke seg at logistikk ikke har hindret andre institusjoner som behandler barn å etablere seg i Karasjok.

Sametinget vil avgi høringssvar til Finnmark politidistrikt i denne saken. Sametinget er også særskilt nevnt i oppdraget som en institusjon som skal innlemmes i prosessen med lokalisering av Barnehuset. Sametinget vil derfor be om konsultasjoner med Regjeringen i saken.

Avsender:
Samediggi/Sametinget
Avjovárgeaidnu 50
9730 KÁRASJOK

Finnmark politidistrikt
9917 KIRKENES

972.72.32

Høringssvar - Statens Barnehus i Finnmark

72.1

72#403:0a3d0bcd-23b7-4991-9604-0114c98bf1f4:1

Høringsuttalelse vedrørende lokalisering av Statens barnehus i Finnmark

Til : Finnmark Politidistrikts Postmottak
Fra : Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS), Sámi Klinihkka,
Kopi : Klinikkleder, Sámi klinihkka
Dato : 11.01.23

Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS) er definert som en egen høringsinstans. SANKS stiller seg undrende til at politiet ikke har sendt en direkte invitasjon til oss for å komme med en høringsuttalelse.

Sámi klinihkka, SANKS ønsker imidlertid å komme med en høringsuttalelse vedrørende politiets forslag på lokalisering av Statens barnehus i Finnmark. Vår uttalelse er basert på vårt nasjonale samfunnmandat til å bidra til likeverdige helsetjenester til samisk befolkning.

SANKS ser positivt på mandatet fra Justis- og beredskapsdepartementet om opprettelsen av et barnehus i det samiske kjerneområdet. Dette barnehuset skal ha særlig ansvar for å sikre at samiske barn utsatt for vold og overgrep får et tilbud tilpasset eget språk og kultur. I mandatet fremheves det klart at tilbudet skal ivareta samiske barn når det gjelder samisk språk og kultur. På tross av et tydelig mandat, fremsetter politiet en rapport der de har argumentet for at dette barnehuset IKKE trenger å ligge i «*de samiske kjerneområdene*». Politiet begrunner det med uttalelser fra Sametinget om at «*samiske kjerneområder ikke har en eksakt definisjon eller entydig geografisk avgrensning*». Sametinget ved sametingsråd Runar M. Balto (NSR) har derimot presisert i media;

«at dette er et begrep som forstås i samfunnet» Og videre sitat: «Det er vanskelig å se for seg at det er steder utenfor samisk språkforvaltningsområde som er aktuelle, gitt intensjonen bak Stortingets vedtak og de samiske barnas behov... Vi har absolutt ikke gitt vårt samtykke til at Barnehuset skal legges til et sted utenfor det samiske forvaltningsområdet... For oss er det innlysende at den eneste løsningen for å sikre et forsvarlig samisk fagmiljø med samisk språk og kulturkompetanse er ved å legge barnehuset til en av de samiske språkforvaltningskommunene.» (Sagat, 03.01.23)

SANKS støtter sametingsråd Runar M. Balto sitt utsagn angående forståelsen av mandatet når det gjelder lokalisering av et slikt barnehus i Finnmark og begrunnelsen for dette. Barnehuset må etter SANKS sin oppfatning, lokaliseres til en av de samiske språkforvaltningskommunene (Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana, Nesseby), der samisk språk, kultur og levesett står sterkt. Det at disse kommunene har valgt å være innlemmet i samisk språkforvaltningsområdet, viser tydelig deres ønske og interesse for å ivareta, styrke og utvikle samisk språk og kultur. I flere av språkforvaltningskommunene er også samisk majoritetsspråket i befolkningen, noe det ikke er hverken i Alta eller Sør-Varanger kommune.

SANKS reagerer likeledes på at det i, politigruppens forslag om lokalisering av Statens barnehus som er ute på høring, at;

«prosjektet skal etablere et barnehus-tilbud som inkluderer alle barn og særlig sårbare voksne bosatt i Finnmark, uavhengig av urfolkstilknytning» (Kap.2.2, s. 4)

Dette mener SANKS ikke er i overensstemmelse med mandatet som er tydelig i sin føring av ivaretagelse av de samiske barna ved barnehuset i Finnmark, og lyder følgende;

«...er å sikre at samiske (utheves)barn utsatt for vold- og overgrep får et tilbud tilpasset eget språk og kultur. I dag er det nasjonale ansvaret for tilbud til samiske barn tillagt Statens barnehus i Tromsø. Oppdraget innebærer at Politidirektoratet skal opprette Statens barnehus i Finnmark politidistrikt, lokalisert i det samiske kjerneområdet». (Oppdragsbrev fra Politidirektoratet 21/6659-LIN, den 02.03.22)

Det fremstår som om politiet i sin rapport velger å ikke vektlegge at etablering av et barnehus i Finnmark opprettes på bakgrunn av behov for særlig ivaretagelse av samiske barn.

SANKS mener Statens barnehus i Finnmark må legges til en av de samiske språkforvaltningskommunene, der flere samiske helseinstitusjoner er lokalisert. Samiske helseinstitusjoner har svært viktig kompetanse som barnehuset bør knytte samarbeid med, som for eksempel Sámi klinihkka i Karasjok med SANKS¹ og Spesialistlegesenteret samt NASAK. Viser her til politiets rapport der de beskriver at

«...det er etablert en rekke ulike relevante samiske fagmiljøer i Karasjok som et barnehus vil kunne dra nytte av og samarbeide med». (Kap. 4.3, s 12)

I Porsanger kommune er det samisk politi med kompetanse på barneavhør. Det arbeides nå med å etablere et samisk krisesenter i Karasjok.

Når det gjelder tilgjengelighet med fly til de samiske språkforvaltningsområdene i Finnmark, vil Lakselv flyplass, som ligger midt i fylket, være lett tilgjengelig med bil for hele Finnmarks befolkning. Lakselv flyplass er sjelden stengt pga. værforhold. Det er enkel flyforbindelse til og fra Lakselv via Tromsø. Veiene mellom stedene i indre Finnmark er sjelden stengt pga. værforhold. Vi vil også vise til prosjektgruppens avstandsberegning som beskriver at Karasjok med sin beliggenhet midt i Finnmark har gjennomsnittlig kortest kjøretid fra alle fylkets kommuner.

Oppsummert vil vi understreke vår støtte på uttalelsen til sametingsråd Runar M. Balto (NSR), vedrørende manglende forslag om lokalisering av barnehus i Finnmark i en av de samiske språkforvaltningskommunene (Sagat 03.01.23). Særlig vektlegger SANKS det opprinnelige mandatet der det fremkommer tydelig fra departementet at det er tilbudet til *samiske barn* som skal styrkes gjennom etablering av et samisk barnehus. Vi har vanskeligheter med å se at samiske barn blir best mulig ivaretatt dersom forslaget fra politiets prosjektgruppe, ved leder Siri Ulverud, blir vedtatt.

SANKS er høyst kritisk til at det opprinnelige mandatet der samiske barns behov er betydelig vektlagt, er i forslaget omdefinert til ikke å vektlegge samiske barn, men presisere at tilbudet skal gis «*uavhengig av urfolkstilknnytning*». Og man har i tillegg (endring av ordlyd) i stor grad valgt å se bort fra etablerte samiske helsemiljøers lokalisering og ressurser i rapporten fra politiet.

På bakgrunn av de forslaget som politiet har fremsatt, ser SANKS med bekymring på rapporten når det kommer til samiske barns pasient- og rettsikkerhet.

¹ SANKS og spesialistlegesenteren i Karasjok (Sámi klinihkka) har samisktalende spesialister innenfor barne- og ungdomspsykiatri og psykologspesialister med spesialisitet innen barn og unge, barnelege som ambulerer fra Hammerfest sykehus 2 ganger pr. mnd, samt samisktalende sykepleiere og øvrig tverrfaglig personell

TROMS OG FINNMARK STATSADVOKATEMBETER

Finnmark politidistrikt
Postboks 501
9917 KIRKENES

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/2312 - 2 / HHE010

15.12.2022

Høringsuttalelse - lokalisering av barnehus i Finnmark

Jeg viser til høringsbrev om ovennevnte.

Statsadvokatene er opptatte av at barnehusene skal være tilgjengelige og ha høy kvalitet. Tilgjengelighet og kvalitet kan stå i motsetning til hverandre, da det er relativt få dyktige fagpersoner på området og det er viktig med gode fagmiljø for å beholde og utvikle kompetanse.

Gitt rammene i oppdragsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet, er vår oppfatning at Finnmark politidistrikt med forslaget om en delt løsning med Alta som hovedkontor og kontor i Kirkenes har funnet en god ordning som sikrer tilgjengelighet for distriktets innbyggere.

Hugo Henstein
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Finnmark politidistrikt
Prosjektgruppe for etablering av statens barnehus i
Finnmark
v/ Siri Ulverud

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, dato:

Tromsø, 1.2.23

Høring lokalisering av Statens barnehus Finnmark

Viser til brev av 14.12.22, der det bes om innspill til prosjektrapport med anbefaling om lokalisering av barnehus i Finnmark. Det bes spesielt om innspill på følgende spørsmål:

1. Ivaretar kriteriene som er lagt til grunn formålet og rammene som er gitt for etablering av Statens barnehus Finnmark?
2. Er det vesentlige forhold som ikke er tilstrekkelig belyst ved de stedene som er vurdert for lokalisering av Statens barnehus Finnmark?

Innspill fra Statens Barnehus Tromsø

Barnehuset i Tromsø er ikke på listen over høringsinstanser. Barnehuset i Tromsø er allerede representert i prosjektgruppa for etableringen, med seniorrådgiver Camilla Svegaard Sørhus-Hansen, og i ressursgruppa ved leder Are Evang og seniorrådgiver Rita Thomassen. Barnehuset i Tromsø har driftet barnehusstilbud i Finnmark siden 2009, og har samlet erfaringer som kan være nyttig i etableringen. Jeg velger derfor å komme med våre innspill her, slik at de blir tilgjengelige sammen med andre innspill.

Etter min vurdering ivaretar anbefalingen kriteriene som er lagt til grunn, formålet og rammene som er gitt for etablering av statens barnehus Finnmark. Det synes heller ikke å være vesentlige forhold som ikke er tilstrekkelig belyst ved stedene som er vurdert.

Det synes utfordrende å balansere ulike hensyn i etableringen og lokaliseringen av barnehus i Finnmark. På den ene siden er det en klar del av mandatet at barnehuset skal sørge for likeverdig barnehusstilbud til samiske brukere. I oppdraget understrekes viktigheten av at barnehuset må ha samisk språk og kulturkompetanse, slik at barn som kommer til barnehuset kan møtes på eget språk, og av fagpersoner som kjenner samisk kultur. Det er også en del av oppdraget av barnehuset skal lokaliseres i samisk kjerneområde.

På den andre siden gis det som del av oppdraget at barnehuset i Finnmark skal være barnehus for alle barn og særlig sårbare i Finnmark, uavhengig av urfolkstilknytning. Disse hensynene skal så kombineres med behovet for kortest og enklest mulig reisevei for flest mulig brukere, tilgjengelighet av nødvendig kompetanse og relevante tjenester og støttefunksjoner og hensynet til omfang av saker, for å nevne det viktigste. Det kommer fram i anbefalingen at disse hensynene til dels drar i ulik retning, særlig når det når det kommer til spørsmålet om lokalisering. Etter min vurdering har prosjektgruppa

drøftet de ulike hensynene mot hverandre på en god måte, og synes å ha landet på en godt fundert anbefaling.

Jeg vil trekke fram forhold jeg mener er viktige suksesskriterier for et godt barnehus, og de fleste av disse er omtalt og drøftet i anbefalingen:

- Et hovedkontor med tilhørende underavdeling. Finnmark er et stort fylke, med vanskelig reisemuligheter, og det er umulig å se for seg bare et barnehus som skal være tilgjengelig for alle. Barnehuset i Tromsø har driftet en underavdeling i Kirkenes over flere år, med god erfaring. Det samme gjelder andre politidistrikt med lange reiseavstander (Barnehuset i Bodø har underavdeling i Mosjøen, og barnehuset i Bergen har underavdeling i Førde).
- Videre er det viktig at tilrettelagte avhør blir gjennomført på faktiske, fullt utrustede barnehus, ikke i ad-hoc løsninger laget for anledningen. Erfaringen vår er at avhør som blir gjennomført utenfor barnehus, ofte svikter i å legge godt nok til rette for barna. Dette er også en av konklusjonene i den nasjonale evalueringen av barnehusmodellen som kom i 2021.
- Tilgang til barneleger fra en pediatrik sykehusavdeling, som kan komme til barnehuset for å gjennomføre rettsmedisinske undersøkelser. Dette er en svært viktig del tilbudet ved et barnehus. Erfaringen vår er at det er krevende å få på plass samarbeidsavtale med helseforetaket om dette, og vår anbefaling er at dette vektlegges også i vurderingen av lokalisering.
- Tilgjengelighet på teknisk støtte og IT-støtte. Alle tilrettelagte avhør blir tatt opp på lyd og bilde, og opptaket brukes som bevis i en eventuell straffesak. Det er av stor betydning at teknikken fungerer optimalt hver gang. I verste fall kan et teknisk problem ødelegge den ene muligheten man har til å få barnets forklaring på opptak. Vi erfarer ukentlig hvor viktig det er å ha politiets IT-støtte og teknisk støtte lett tilgjengelig til å hjelpe oss å løse tekniske problemer som uvegerlig oppstår.
- Jeg vil også understreke viktigheten av et likeverdig tilbud til samiske brukere av barnehuset. Uavhengig av hvor barnehuset blir lokalisert, vil det være viktig å sørge for samisk språk- og kulturkompetanse. Dette gjelder barnehuset, men også andre deler av politiet som arbeider med etterforskning av vold og overgrep mot barn.

Til slutt vil jeg komme med et forslag som går ut over mandatet og det høringen ber om innspill på: at det etableres av en tredje underavdeling av barnehus i Finnmark. Dette vil antagelig kreve en beslutning på departementsnivå, men jeg mener det er verdt å ha som mål. Selv med to avdelinger av barnehus, vil reiseveien være svært lang og kronglete for en god del barn i Finnmark. En tredje underavdeling vil dessuten kunne løse flere av utfordringene ved lokalisering.

Med hilsen

Are Evang

Leder, Statens barnehus tromsø

From: Stine Celius <Stine.Celius@sor-varanger.kommune.no>

Sent: tirsdag 31. januar 2023 07:58:46

To: Postmottak Finnmark politidistrikt

Subject: Saksnummer 22/73472: Innspill på høring om lokalisering av Statens barnehus i Finnmark

Hei,

Vi viser til brev av 14. desember 2022 vedrørende høring om lokalisering av Statens barnehus i Finnmark. Frist for å gi tilbakemelding er satt til 1. februar 2023.

På vegne av Sør-Varanger kommune gis det følgende innspill:

«Anbefalingen og forslaget fra Finnmark Politidistrikt om etablering av underavdeling for Statens barnehus i Kirkenes støttes av Sør-Varanger kommune».

Saken er behandlet i Samisk Råd 16. januar 2023, og skriftlig behandlet i Utvalg for Levekår 26. januar 2023. Samisk Råd støtter innspillet som nevnt ovenfor, mens Utvalg for Levekår har gitt følgende tilleggsbemerkning:

«Sør-Varanger kommune støtter anbefalingen og forslaget fra Finnmark Politidistrikt om etablering av underavdeling av Statens Barnehus i Kirkenes, og forutsetter at samisk språk- og kulturkompetanse i personalgruppen blir vektlagt».

Med vennlig hilsen

Stine Celius
Kommuneadvokat
Kommuneadvokaten i Sør-Varanger

Sør-Varanger kommune

- En grensesprengende kommune -

E-post: stine.celius@svk.no

Tlf: 78 97 74 10

Karasjok kommune høringssvar til lokalisering av statens Barnehus Finnmark

Justis- og beredskapsdepartementet (departementet) har i oppdragsbrev av 02.03.2022 gitt Politidirektoratet oppdrag- etablering av barnehus for samiske barn. Sitat første avsnitt: «Justis- og beredskapsdepartementet viser til tildelingsbrev 2022 for politiet, der det fremgår at det skal opprettes et Statens barnehus i det samiske kjerneområdet. I dette brevet gis det en nærmere beskrivelse av oppdraget»

Justis- og beredskapsdepartementet (departementet) uttrykker et ønske om å sikre samiske barn og særlig sårbare voksne som utsettes for vold og overgrep et tilbud tilpasset samisk språk og kultur. Departementet bruker begrepet samiske kjerneområder for å presisere at Statens barnehus skal lokaliseres i et samfunn der samisk kultur og språk er levende.

Regjeringen sier i Hurdalsplattformen at regjeringen vil:

- Gjennomføre et krafttak for samiske språk og et nasjonalt samisk kulturløft.
- Bidra til å utdanne flere samisktalende lærere, førskolelærere og helsearbeidere og sikre nok samiske læremidler av tilfredsstillende kvalitet.
- Øke antallet samiske barnehageplasser.
- Jobbe for å styrke barnehusstilbud for samiske barn.
- Føre en aktiv språkpolitikk som gjør at norsk eller samisk forblir det foretrukne språket i alle deler av norsk samfunnsliv.
- Sikre at arbeidet med kvensk språk og kultur har gode rammevilkår.
- Forbedre etablerte refusjonsordninger og etablere nye ordninger til kommunene for å styrke samisk språkopplæring og øke antall språkbærere
- Sikre at de eksisterende rettighetene til fiske i sjøsamiske områder er reelle.

Hurdalsplattformen s. 34 - En bedre distriktspolitikk

- Statlige virksomheter skal organiseres slik at kompetansen ligger så nært innbyggerne som mulig
- Det skal bygges sterke kompetansemiljø i hele landet gjennom en jevnere fordeling av offentlige arbeidsplasser
- Statlige arbeidsplasser skal fordeles mer rettferdig mellom by og land

Karášjoga gielddastivra/ Karasjok kommunestyre reagerer sterkt på at prosjektet har brukt mye tid på å definere bort begrepet «samisk kjerneområde» og endret ordlyden i bestillingen fra departementet.

Prosjektrapportens anbefalinger er ikke i henhold til oppdragsbrev fra departementet.

Karášjoga gielddastivra - Karasjok kommunestyre mener at det ikke er gitt Politimesteren i Finnmark myndighet til å beslutte lokalisering av Statens barnehus Finnmark, utenfor samisk kjerneområde

Samenes status som urfolk pålegger staten et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for at den samiske befolkningen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Dette innebærer blant annet at offentlige tjenester må tilrettelegges for og tilpasses behovene til personer med samisk bakgrunn. I tillegg har den norske stat et særskilt ansvar for at også den juridiske terminologien får mulighet til å utvikles, noe den bare vil få ved å legge statens barnehus i Finnmark til et samisk kjerneområde der det allerede er et godt kompetansemiljø innenfor helse- og psykiatri og der det vil være naturlig å bygge opp politiets samiske kompetanse.

Sett i lys av Hurdalsplattformen har departementet bedt om at Statens barnehus i Finnmark legges til en kommune i Finnmark der samisk er majoritetsspråk i dagliglivet, og der samisk

kultur og levesett preger samfunnet. Det er naturlig at det nasjonale ansvaret for samisktalende barn og særlig sårbare voksne ligger i en samisk kommune.

Karasjok kommune er et naturlig valg for lokalisering av Statens barnehus

Statens barnehus lokalisert i Kárášjoga gielda / Karasjok kommune vil gi bedre forutsetninger for å få gode tilrettelagte og tilpassede tjenester til personer med samisk bakgrunn.

I Kárášjohka – Karasjok er samisk kultur og språk levende, den samiske befolkningen utgjør over 80 %. Vi er et flerkulturelt samfunn med innbyggere fra flere nasjoner, og med ulike samisk bakgrunn.

Kárášjohka – Karasjok har en visjon om å være den samiske pulsåren, dette innebærer at kommunen og lokal samfunnet er bevisst på sitt samfunnsoppdrag for hele det samiske samfunnet. Vi er en av få kommuner der samisk språk er i majoritet og samisk kultur, identitet og levesett er sentralt i samfunnslivet.

Ved å lokalisere Statens barnehus i Kárášjohka – Karasjok, vil medarbeiderne bli en del av lokalsamfunnet og på den måten tilegne seg språk- og kulturkompetanse som man ikke får ved å delta på ulike kompetansehevings tiltak. Dette gjelder også Politiet dersom Finnmark Politidistrikt anser det som hensiktsmessig å bygge opp avhørskompetansen og stedsplassere den til Karasjok politistasjon.

Samelovens paragraf 3-5 gir innbyggere innenfor samisk forvaltningsområde rett til å bruke samisk for å ivareta egne interesser overfor lokale og regionale offentlige helse- og sosialinstitusjoner, og har rett til å bli betjent på samisk.

Videre vises det til ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, FNs konvensjon om barnets rettigheter og FNs erklæring om urfolks rettigheter. ILO konvensjon artikkel 25 sikrer samene rett til å være med på å utforme de aktuelle helsetilbud og stadfester samiske brukeres rett til tilfredsstillende helsetjeneste.

Kárášjohka - Karasjok er vertskommune for den samiske spesialisthelsetjenesten i Norge. Sámi klinihkka/ SANKS, er den eneste klinikken i Norge som tilbyr likeverdige spesialisthelsetjenester til både samiske og norske pasienter på begge språk og i en kontekst der begge kulturer møtes. Sámi klinihkka og SANKS har allerede fagkompetansen på plass, inkludert barnelege.

SANKS har lyktes med å bygge opp og etablere et fagmiljø med høy fagkompetanse og samisktalende spesialister/fagfolk på tvers av landegrenser. Samiske spesialisthelsetjenester etterspørres i Norden, og Sámi klinihkka/ SANKS tilbyr tjenester til samiske pasienter fra Finland og Sverige.

I 2022 opprettet regjeringen nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) som skal styrke kvaliteten på tilbudet for samiske barn, voksne og familier i barnevernet, familievernnet og krisesentrene etablert i Kárášjoga gielda - Karasjok kommune for være i nær tilknytning til det samiske kompetansemiljøet. Som en oppfølging av dette er det naturlig og nødvendig å legge

Dersom Statens barnehus skal lykkes med å oppfylle samiske barn og særlig sårbare voksnes rettigheter til likeverdige tjenester, mener Kárášjoga gielddastivra / Karasjok kommunestyre det er vesentlig at Statens barnehus lokaliseres i en samisk kommune, der målgruppen kan oppleve seg i varetatt språklig og kulturelt. Kárášjoga gielda - Karasjok kommune vil være et naturlig valg med tilknytning til samisk kompetansemiljø.

Til

Finnmark politidistrikt
post.finnmark@politiet.no

Karasjok den 01.02.23

Svar på høring «Forslag til lokalisering av Statens barnehus i Finnmark»

Viser til høring «Forslag til lokalisering av Statens barnehus i Finnmark» hvor Finnmark politidistrikt har fått i oppdrag av Politidirektoratet å etablere Statens barnehus i Finnmark.

Nasjonalt samisk kompetansesenter for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentertilbud har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og til et likeverdig tilbud til samisk befolkning i alle samiske områder. Målgruppen for Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) er ledere og ansatte som arbeider med samiske barn, voksne og familier i familieverntjenesten, statlig og kommunalt barnevern og i krisesentre.

NASAK mener det er svært bra for barn og sårbare voksne at det kommer et eget Statens barnehus til Finnmark. Det vil styrke arbeidet mot vold og overgrep.

Det er spesielt ønskelig med innspill på følgende spørsmål:

1. Ivaretar kriteriene som er lagt til grunn formålet og rammene som er gitt for etablering av Statens barnehus Finnmark?
2. Er det vesentlige forhold som ikke er tilstrekkelig belyst ved de stedene som er vurdert for lokalisering av Statens barnehus Finnmark.

Høringsnotatet er grundig gjennomarbeidet med tanke på tilgang på fagpersoner og bruk av barnehusene. Anbefalingene virker nyttige og konkrete med tanke på lovkravet for barnehusene. Prosjektgruppen antar at det ikke er gitt overordnede føringer som avgrenser det geografiske området for lokalisering av barnehuset innad i Finnmark politidistrikt.

Det presiseres i oppdragsbrevet at samiske barn og særlig sårbare voksne utsatt for vold- og overgrep får et tilbud tilpasset eget språk og kultur, og at tilbudet blir lokalisert i det samiske kjerneområdet. NASAK forstår det slik at Statens barnehus i Finnmark i tillegg får det nasjonale ansvaret for samiske barn. Det er ikke presisert hva det sistnevnte betyr, annet enn tilrettelegging av tjenester gjennom fjern- og distanse møter.

NASAK mener det mangler en grundigere drøfting i forhold til tilbudet Statens barnehus i Finnmark skal gi til samiske barn og særlig sårbare voksne med de valgene som utredningen har konkludert.

Tillit til hjelpeapparatet

Samer har lavere tillit til både myndighetene og helsevesenet generelt (Øverli, T. Bergmann, S & Finstad, A-K 2017). Mange samer har erfart etnisk diskriminering i samfunnet (Hansen, 2012; Midtbøen & Lidén, 2015; Melbøe et.al 2016 som ref i NKVTS rapport 2017). Dette kommer i tillegg til erfaringen at samer gjennom historien har blitt undertrykt. Øverli m.fl. påpeker spesielt møter mellom berørte av vold med samisk bakgrunn og ikke-samiske ansatte i helse- og sosialtjenester og politi.

Spørsmålet er om plassering av barnehuset i samisk forvaltningsområde i Finnmark kan føre til at flere samiske barn og særlig sårbare voksne får hjelp, og får stoppet vold og overgrep. Styrken ved å plassere det i samisk forvaltningsområde, vil være at samisk språk og kulturkompetanse er en naturlig del av samfunnet, og kan på den måten bidra til større tillit og trygghet for den samiske delen av befolkningen. Det er i dag 11 Statens barnehus, ingen av disse er plassert i samisk forvaltningsområde. Det kan være gode og nyttige erfaringer for alle Statens barnehus å få et barnehus plassert i et samisk forvaltningsområde. Alle barnehus i Norge er forpliktet til å gi et likeverdig tilbud til den samiske delen av befolkningen, jf barnekonvensjonens artikkel 30.

Det er høy andel av vold og overgrep i samiske samfunn

Det er høy andel av vold og overgrep i samiske samfunn. Studier viser at samiske kvinner (49%) rapporterer om høyere utsatthet for vold og seksuelle overgrep, sammenlignet med personer med ikke-samisk bakgrunn i samme geografiske område. SAMINOR 2 undersøkelsen viser at en betydelig høyere andel samiske kvinner og menn har vært utsatt for emosjonell og fysisk vold, både som barn, som voksen og i et livsløpsperspektiv, sammenliknet med ikke-samiske kvinner og menn.

Forskningen viser også at en betydelig høyere andel samiske kvinner har vært utsatt for seksuell vold som barn, voksen og i et livsløpsperspektiv enn ikke-samiske kvinner i samme geografiske område. Samiske kvinner utsettes også oftere for partnervold enn ikke-samiske kvinner (Astrid M. A. Eriksen, Marita Melhus, Bjarne K. Jacobsen, Berit Schei, Ann-Ragnhild Broderstad, 2021).

Studier av møte med helse- og sosialtjenestene i Norge, Sverige og Finland antyder at mange samer opplever kulturelle utfordringer og språklige barrierer i sitt møte med majoritetssamfunnets tjenesteapparat (Øverli, T. Bergmann, S & Finstad, A-K, 2017).

Tallene for vold og overgrep har skapt reaksjoner både i det norske og det samiske samfunnet, og det er viet et eget kapittel i regjeringen handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024, frihet for vold.

Mange opplever diskriminering, marginalisering og maktesløshet i møte med offentlige tjenester. Slike opplevelser kan bidra til å forsterke den lave tilliten til tjenestene, og vil også kunne føre til at mange samer ikke melder fra om vold og overgrep til politi eller hjelpeapparat (Øverli, T. Bergmann, S & Finstad, A-K 2017).

Innspill

NASAK mener det mangler en grundigere drøfting i forhold til tilbudet Statens barnehus i Finnmark skal gi til samiske barn og særlig sårbare voksne, med de valgene som utredningen har konkludert, da særlig med tanke på stedsplassering. I oppdragsbrevet er det presisert at Statens barnehus i Finnmark skal legges til samisk kjerneområde. Dette begrepet er ikke særlig gjeldende og presist. NASAK mener at Statens barnehus bør legges til en av de fem samiske forvaltningskommunene, da dette etter NASAK`s vurdering vil sikre det beste resultatet for Statens barnehus sitt arbeid med tilpasning av tilbudet til den samiske delen av befolkningen.

Et annet moment er at ved etablering av Statens barnehus i Alta, kan det være en fare for at tilbudet ikke vil oppleves annerledes enn det tilbudet som pr i dag er i Tromsø for den samiske delen av befolkningen. Samtidig vil også de samiske språkforvaltningskommunene få en lang reisevei til barnehuset ved plassering i Alta og underavdeling i Kirkenes. Evaluering av Statens barnehus, velferdsforskningsinstituttet NOVA 2021, viser at det kan være dårlig tilgang til oppfølging fra barnehuset for barn som bor langt unna der de var til avhør. Samtidig viser evalueringen at barnehuset ofte vil prioritere straffesporet og politiarbeidet når ressursene er knappe. Dette kan da gå utover oppfølging og behandling etter endt avhør.

Det er selvsagt vanskelig å si hvorvidt Statens barnehus sin plassering i et samisk forvaltingsområde vil ha noe å si for tallene for vold og overgrep i samiske samfunn. Men det vil uten tvil være en sterk signaleffekt at en slik sentral institusjon legges til et samisk forvaltingsområde. Dette vil kunne oppleves som tillitsskapende for den samiske delen av befolkningen.

Med venlig hilsen

May Helen Schanche
leder

Olaf Trosten
avdelingsleder